

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Alice Vozná

**Postavení vlastníka nemovitosti při procesech prohlášení
památkové ochrany a jeho práva a povinnosti**

Bakalářská práce

Olomouc 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Postavení vlastníka nemovitosti při procesech proklamování památkové ochrany a jeho práva a povinnosti“ vypracovala samostatně a citovala všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 31.3.2022

Alice Vozná

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala paní Mgr. Petře Melotíkové, Ph.D. za vstřícný přístup, cenné rady, odborné vedení a podnětné připomínky, kterými mi pomáhala při tvorbě této práce.

Abstrakt

Tato bakalářská práce seznamuje s jednotlivými typy památkově chráněných objektů včetně způsobu jejich prohlašování. Hlavním tématem je osoba vlastníka kulturních památek a rozbor jeho práv a povinností. Zabývá se postavením vlastníka při jednotlivých procesech prohlašování památkové ochrany.

Klíčová slova

Kulturní památka, národní kulturní památka, vlastník kulturní památky, práva a povinnosti, prohlašování památkové ochrany

Abstract

This bachelor's thesis introduces the various types of listed buildings, including how to declare them. The main topic is the person of the owner of cultural monuments and the analysis of his rights and obligations. It deals with the position of the owner in the individual processes of declaring monument protection.

Key words

Cultural heritage, national historic landmark, owner of a cultural heritage, rights and obligations, declaration of monument protection

ÚVOD.....	6
1 ZÁKLADNÍ POJMY PAMÁTKOVÉ PÉČE A ORGANIZACE STÁTNÍ PAMÁTKOVÉ PÉČE	8
1.1 Individuální ochrana	8
1.2 Územní formy ochrany	11
1.3 Organizace státní památkové péče	13
1.3.1 Ministerstvo kultury	13
1.3.2 Kraje a krajské úřady	14
1.3.3 Obec a obecní úřad obce s rozšířenou působností.....	15
2 PRÁVA A POVINNOSTI VLASTNÍKA OBJEKTŮ PAMÁTKOVÉ PÉČE	16
2.1 Práva vlastníka kulturní památky	16
2.1.1 Příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky	17
2.1.2 Právo na bezplatnou odbornou pomoc	18
2.1.3 Právo vlastníka kulturní památky na daňovou úlevu.....	18
2.2 Povinnosti vlastníka kulturní památky	19
2.2.1 Základní povinnost péče o památky	20
2.2.2 Oznamovací povinnost vlastníka kulturní památky	22
2.2.3 Povinnost součinnosti	23
2.2.4 Právo státu na přednostní koupi kulturních památek.....	24
2.2.5 Povinnosti vlastníka kulturní památky při zamýšlené obnově	24
3 POSTAVENÍ VLASTNÍKA PŘI PROHLAŠOVÁNÍ PAMÁTKOVÉ OCHRANY	26
3.1 Prohlašování kulturní památky	26
3.2 Prohlašování národní kulturní památky.....	28
3.3 Prohlašování památkové rezervace	29
3.4 Prohlašování památkové zóny	30
ZÁVĚR.....	32

Úvod

Kultura je tady s námi od počátku lidstva, je to vyjádření lidské podstaty, je to něco, co každého z nás bezprostředně protíná a všechny zároveň spojuje, je nedílnou součástí životů každého člověka, ať už více, či méně.

Jistě si každý z nás pod tímto slovem představí něco jiného, někdo hudbu, někdo literaturu, mnozí si představí kulturu národů a to, jak se jednotlivé národní kultury liší. Zkrátka je třeba říci, že význam tohoto slova je velmi obsáhlý a dalo by se o jednotlivých kulturních odvětvích napsat nejspíš velké množství odborných prací.

Já jsem si za předmět své bakalářské práce vybrala památkovou péči, jenž považuji za velice důležitý aspekt kulturního světa. Pod tímto pojmem si můžeme představit souhrn činností zabývajících se ochranou a obnovou kulturního dědictví, jenž je důležitou součástí a vizitkou našeho národa. Péče o kulturní památky a jejich řádné uchovávání definuje vývoj celé společnosti. Kulturní památky představují odkaz minulých generací a napomáhají nám vysvětlit spousta historických pojmů a událostí, a přesto se jedná o téma stále aktuální, protože je nutné o toto kulturní bohatství stále pečovat a uchovávat jej i pro další generace. Vzhledem k tomu, že Česká republika sčítá nespočet kulturních památek, které ji jistým způsobem reprezentují, je pokládána péče o ně za veřejný zájem.

Hlavním cílem mé práce bude upřesnit postavení vlastníka nemovitostí v rámci památkové péče, které je založeno také na výkladu, definicích, upřesnění a rozdělení základních termínů individuální památkové ochrany a památkové ochrany území, jenž je vodítkem pro pochopení procesu prohlašování jednotlivých památek, jehož popis je rovněž cílem práce.

Vlastník disponuje při správě památek postavením, které se v jistých situacích nejeví zcela výhodným, z čehož vyplývá základní výzkumná otázka a tou je: *„Jaký je poměr mezi právy a povinnostmi vlastníka kulturní památky a jaké je jeho postavení při prohlašování památkové péče?“* Další výzkumnou otázkou bude: *„Do jaké míry je vlastník omezen na svých vlastnických právech, kterými disponuje ve vztahu k dané kulturní památce?“*

Část práce je teoretická, založena na metodě popisné a systematické, je orientována na definování základních teoretických pojmů, okrajově naznačuje organizaci státní památkové péče. Stěžejní je ale rozbor jednotlivých zákonných oprávnění a povinností vlastníka kulturní památky.

V první části mé práce se zaměřím na definování základních pojmů v rámci památkové péče, rozliším předmět individuální památkové péče, jimž jsou kulturní památky a

národní kulturní památky, dále definuji klíčové pojmy územní památkové péče, jenž zahrnují památkové rezervace a památkové zóny. Tyto pojmy jsou nezbytné pro správné pochopení fungování procesních aspektů v rámci správy kulturních památek.

Za nejdůležitějšího činitele v rámci památkové péče a ochrany kulturního dědictví pokládám samotného vlastníka památky, kterému věnuji velkou část této práce. Z názvu práce vyplývá, že právě vlastník bude stěžejním tématem mé práce.

Ve druhé kapitole se budu věnovat právům, kterými vlastník disponuje, rozeberu ale také jeho povinnosti. Pro zabezpečení péče o kulturní památky, památkový zákon ukládá vlastníkově řadu povinností, při jejichž dodržování lze dosáhnout účelu ochrany památkového fondu. Není to ale pouze vlastník jako fyzická osoba, na kom závisí realizace ochrany, ale důležitá je zde i aktivita státu, který v první řadě figuruje jako vlastník národních kulturních památek, ale také jako tvůrce funkčního systému celé památkové péče. V poslední kapitole bude popsán proces prohlašování jednotlivých forem památkové péče.

Co se týče monografií, využiji v práci zejména literaturu řešící omezení vlastnického práva, poté komentáře k zákonům a také je třeba zmínit učebnice správního práva, jež fungují také jako důvěryhodný zdroj.

Na problematiku památkové péče reaguje řada judikatur, jenž budou v práci využity, vzhledem k tomu, že zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči je v mnoha ohledech zastaralý, byl přijat v době minulého režimu, jehož vliv je na právní úpravě i přes četné novelizace znát.

Práce je zpracována ke dni 10.3.2022 a řeší současný právní stav.

1 Základní pojmy památkové péče a organizace státní památkové péče

Tato úvodní kapitola zahrnuje definice a rozdělení základních pojmů v rámci památkové péče. Pro pochopení fungování systému na úseku péče o kulturní bohatství je nezbytné ujasnit a stanovit si rozdíly mezi jednotlivými formami ochrany.

Zákon č.20/1987 Sb., zákon České národní rady o státní památkové péči¹, památkovou péči definuje jasně a detailně v §1, kde především vymezuje předmět státní památkové péče, je zde také vysvětlen účel a smysl vydání zákona. Nejprve považuji za nezbytné vysvětlit pojem, jenž je obsažen i v samotném názvu zákona o státní památkové péči, a tím je „státní památková péče“. V kontextu s tímto pojmem je třeba zmínit, že se jedná o legislativní zkratku, kterou můžeme chápat jako „péči státu o kulturní památky“. Péče zahrnuje řadu činností, které směřují k udržování a ochraně kulturních památek. Stát tuto ochranu zajišťuje prostřednictvím orgánů veřejné správy.² Ze zákonných ustanovení můžeme dovodit, že veřejný zájem na udržování a ochraně kulturního dědictví je naplněn, pokud aplikace zákona zajistí, že předměty ochrany nebudou poškozovány.³ Státní památková péče je zajišťována na dvou úrovních, první z nich je ochrana individuálně určených věcí, tou druhou rozumíme zajištění ochrany prostřednictvím nastavení podmínek na určitém území.

1.1 Individuální ochrana

Základní pojmem pro celý proces památkové péče je **kulturní památka**⁴. Jedná se o předmět individuální ochrany a podle historické a kulturní hodnoty zákon rozlišuje kulturní a národní kulturní památky. Věc, která má být prohlášena za kulturní či národní kulturní památku, má zákonem jasně stanovené znaky a podmínky, za kterých jí je přiznána ochrana.

Základním kritériem pro prohlášení KP, je to, že se vždy musí jednat o věc, konkrétně o hmotnou věc, a to tak, jak ji definuje zákon č.89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen OZ).⁵ Je třeba zmínit, že se může jednat jak o věc movitou (sochy, obrazy, nábytek), nemovitou (kostely, hrady, zámky) nebo také o soubor věcí včetně jejich součástí., které splňují znaky

¹ Dále jen „památkový zákon“

² §1 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

³ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 2 s.

⁴ Dále jen „KP“

⁵ §489 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník, Věc v právním smyslu (dále jen „věc“) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.

uvedené v § 2 památkového zákona. Jediným případem, kdy se KP nemusí stát věc ve smyslu OZ, ale pouze její součást, je, pokud stavba, která je součástí pozemku, se stane KP, ale daný pozemek ne. Stavbu ale musíme brát jako celek. V praxi to znamená, že za KP musí být prohlášena celá stavba, např. dům, a ne pouze jeden pokoj či část interiéru.⁶

Jak jsem již zmínila, památkový zákon uvádí podmínky, které musí věc splňovat, aby se stala KP dvojím způsobem, první z nich je, že věc je dokladem historického vývoje, životního způsobu a prostředí člověka od nejstarších dob do současnosti, druhý způsob představuje to, že věc má přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.⁷ Splnění těchto znaků vyhodnocuje ministerstvo kultury⁸, kdy KP vzniká prohlášením MK, které je výsledkem zvláštního správního řízení zahajováno na základě zásady oficiality, tedy z moci úřední, ačkoliv podnět může podat kdokoliv, dokonce může řízení zahájit MK ze své vůle i bez podání podnětu zvenčí.⁹ Z formálního hlediska je nutno podotknout, že prohlášení má povahu správního rozhodnutí. Zvláštním případem tohoto procesu je oblast archeologických nálezů, kde může návrh na zahájení řízení podat pouze Akademie věd České republiky. Vzhledem k tomu, že se jedná o zvláštní správní řízení, je třeba zmínit, že proti rozhodnutí vydané MK je možné podat rozklad, následně žalobu a poté kasační stížnost podle zákona č.150/2002 Sb., soudního řádu správního.¹⁰

Druhým pojmem, se kterým se setkáváme v rámci individuální ochrany je **národní kulturní památka**¹¹. Budeme-li hovořit o podmínkách pro vznik tohoto institutu, pak se musí jednat o KP, přičemž nezáleží na tom, zda se jedná o zapsanou KP, či věc nebo stavbu prohlášenou za KP. Podle památkového zákona jsou národní kulturní památky ty kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa.¹² Jedná se tedy o KP, které mají vyšší kulturní hodnotu, a proto jim je věnována vyšší ochrana než KP. Tyto památky svými hodnotami přesahují regionální význam a zároveň splňují alespoň jedno ze stanovených kritérií, kterými jsou například nejvyšší kvalita dané památky, doklad tvorby výjimečného tvůrce, dokumentují nejdůležitější etapy vývoje kultury, jsou vzácné, mají

⁶ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 6 s.

⁷ §2 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Dále jen „MK“

⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 26.4.2005, publikovaný ve sbírce zákonů pod č.240/2005

¹⁰ Zákon č.150/2002 Sb, zákon soudní řád správní

¹¹ Dále jen „NKP“

¹² § 4 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

důležitý vztah k významným událostem, nebo jsou hmotným a důležitým pramenem v oblasti upevnování národní identity.¹³

Na rozdíl od KP se NKP prohlašují formou nařízení vlády, což je obecně závazný právní předpis, jež podepisuje předseda vlády a příslušný člen vlády.¹⁴ Co se týče opravných prostředků, je třeba podotknout, že nařízení vlády není možné napadnout ve správním soudnictví, protože správní orgány nemohou v těchto věcech autoritativně rozhodovat, ani jej přezkoumávat.¹⁵ Nejedná se tedy o správní řízení, tudíž nebude použit správní řád.

Každá KP je evidována v tzv. Ústředním seznamu kulturních památek, který vede Národní památkový ústav¹⁶, tento seznam je veřejně dostupný na webových stránkách NPÚ, dále jsou seznamy k dispozici i u krajských úřadů a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. V současné době se v seznamu nachází kolem 89 tisíc KP, konkrétně 40 tisíc nemovitostí a 49 tisíc movitých předmětů včetně jejich souborů a přes 300 NKP. I přesto, že snaha udržovat památky v dobrém stavu je v České republice velmi vysoká, bohužel přes 700 nemovitých KP se nachází na seznamu památek ohrožených, který rovněž vede NPÚ. Jedná se o památky ve špatném stavu, jehož příčinou je nepřítomnost jakékoliv údržby, přitom se nejedná o památky, které jsou méně významné než ty udržované.¹⁷

V případě NKP má vláda řadu pravomocí, jednou z nich je ta, že pro danou kulturní památku může stanovit speciální podmínky její ochrany. Je třeba zmínit, že se jedná o právo, nikoliv povinnost, a pokud by vláda nastavovala jiné podmínky, pak by to byly podmínky přísnější ochrany. Pokud ale vláda tuto pravomoc nevyužije, pak pro NKP platí ochrana podle zákona o státní památkové péči.¹⁸

Důležitou součástí jsou také národní kulturní památky, které mají výjimečnou světovou hodnotu a mezinárodní význam. Tyto památky jsou zapsány do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO a je jim poskytnuta mezinárodní ochrana. Česká republika má na tomto seznamu celkem 16 památek a 7 položek v kategorii nehmotného

¹³ Národní kulturní památky. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/narodni-kulturni-pamatky-262.html>

¹⁴ Čl.78 Ústavní zákon č.1/1993, Sb.

¹⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16.5.2019 čj. 10 As 228/2018-23

¹⁶ Dále jen „NPÚ“

¹⁷ Webová stránka Národního památkového ústavu. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2022-01-03].

Dostupné z: www.npu.cz

¹⁸ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 24 s.

kulturního dědictví, pod tímto méně obvyklým pojmem si můžeme představit například slovácký tanec Verbuňk.

1.2 Územní formy ochrany

Ochrana památek se nevztahuje vždy pouze na určité objekty a cenné stavby, ale může se vztahovat i na cenná a hodnotná území, či na území, ke kterým se váží významné historické události. Je zde kladen důraz na uchování celé urbanistické struktury, což znamená, že kromě KP jsou chráněny i ostatní součásti krajiny, souhrnným označením je tedy chráněné území. Tento jev dokazuje i památkový zákon, který stejně jako v rámci individuální ochrany rozděluje památky na kulturní a národní kulturní, tak v rámci územní ochrany zákon uvádí památkové zóny a památkové rezervace, přičemž památková rezervace představuje vyšší stupeň ochrany daného území. Dále můžeme památková území rozdělit podle charakteru zástavby přívlastky městská, vesnická, krajinná, archeologická atd. Toto rozdělení ale v zákoně nenajdeme, slouží pouze k praktickým účelům.¹⁹

Památkový zákon definuje **památkovou rezervaci** jako „*Území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů.*“ Tato definice naráží také na jeden z nástrojů pro ochranu architektonického a archeologického dědictví, k němuž se váže fakt, že Česká republika se k ochraně tohoto dědictví zavázala v Granadské úmluvě a Maltské konvenci, jejíž cílem je ochraňovat archeologické dědictví jako zdroj evropské kolektivní paměti a jako nástroj historického a vědeckého studia.²⁰ Celý tento institut památkové rezervace je nastaven tak, aby byl schopen chránit skupinu nemovitých KP v původním historickém kontextu nebo významnou archeologickou lokalitu. Individuální a územní ochrana se liší v principu prohlašování, konkrétně tedy v tom, že aby se prohlásila památková rezervace, nemusí být před tím památkovou zónou, což u individuální ochrany neplatí, protože NKP před prohlášením KP být musí.²¹

U prohlašování území za památkovou rezervaci se neuplatňuje správní řád, protože stejně jako u prohlašování NKP, se jedná a obecně závazný právní předpis – nařízení vlády. V tomto nařízení má vláda pravomoc stanovit také podmínky zabezpečení ochrany určené

¹⁹ Památkově chráněná území. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: www.npu.cz

²⁰ Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy, Čl.1

²¹ § 5 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

památkové rezervace, které platí pro celé území i pro nemovitosti, které nejsou kulturními památkami.²²

Památkový zákon se věnuje památkovým rezervacím v § 5, kde uvádí základní definici a způsob prohlašování. V druhém odstavci pak uvádí, že „*Vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče v památkových rezervacích.*“²³ Zajímavým faktem je, že dosud nebylo toto zmocnění využito. Výjimečným případem bylo, když vláda svým nařízením č. 127/1995 vymezila hned 60 památkových rezervací, kterým je ovšem poskytována stejná ochrana jako ostatním památkovým rezervacím.²⁴

Typickým a všem známým příkladem památkové rezervace je Český Krumlov. Jedná se o historické jádro středověkého původu a řadí se mezi městské památkové rezervace.

Druhou formou územní ochrany jsou **památkové zóny**. Jedná se o území sídelního útvaru, historické prostředí, nebo část krajinného celku, kde se nachází KP, avšak na rozdíl od památkové rezervace, jsou památky méně četnější. I přes menší počet KP se jedná o část území s vysokou kulturní hodnotou. Zajímavým faktem je, že pojem památková zóna je relativně nový institut, který byl zaveden až v zákoně o státní památkové péči, což je další odlišností mezi památkovou zónou a památkovou rezervací, která byla ustanovena již v zákoně a kulturních památkách z roku 1958.

Zatímco pro prohlášení památkové rezervace je rozhodující vazba na KP, tak u památkových zón není tento jev podmínkou. V praxi si to můžeme představit tak, že jako památková zóna může být prohlášena například část krajinného celku.²⁵ K tomuto se váže § 2 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988, kde je uvedeno, že *pro prohlášení památkové zóny podle § 6 odst. 1 zákona je určující charakteristika významných kulturních hodnot území, vymezení hranice památkové zóny, popis předmětu ochrany a péče, stanovení podmínek pro stavební a další činnosti směřující k ochraně území a zvýšení kvality životního prostředí.*

²² ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 28 s.

²³ § 5 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

²⁴ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 28 s.

²⁵ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 30-31 s.

Vzhledem k tomu, že v památkových zónách stojí méně KP, mohly být v minulosti narušeny škodlivým zásahem, kvůli ne příliš vysoké ochraně, a právě zahrnutí takových míst do území památkové zóny umožňuje podílet se na její obnově a údržbě.²⁶

Památkovou zónu prohlašuje MK formou opatření obecné povahy, při tomto postupu se užije správní řád. Návrh prohlášení a památkovou zónu vyvěsí MK na své úřední desce a na úřední desce obcí, do jejichž území má památková zóna zasahovat.²⁷

Území, které chrání atributy individuální i územní ochrany před negativními vnějšími vlivy se nazývá **ochranné pásmo**. Ochranná pásma slouží zejména pro regulaci stavebních činností na chráněných územích tak, aby nebyly narušeny panoramatické a dálkové pohledy na dané území. Rozhodnutí o stanovení ochranného pásma vydává úřad obce s rozšířenou působností. Dalším ochranným opatřením, které je určeno pro památkové zóny a památkové rezervace je **plán ochrany**, který je vydáván krajským úřadem po projednání s dotčenými orgány formou opatření obecné povahy. Plány ochrany určují podmínky ochrany a užívání ke konkrétním územím.²⁸

1.3 Organizace státní památkové péče

Státní památkovou péči vykonávají v České republice orgány veřejné správy na třech rovinách. Ústředním správním orgánem je Ministerstvo kultury, na nižší pozici stojí kraje a na nejnižší úrovni jsou obce. Tento výčet je pouze základní a není úplný, chybí zde totiž celní úřady, které jsou podle § 27a památkového zákona rovněž orgánem státní památkové péče, plnícím specifické úkoly při kontrole řádného dodržování vývozu a dovozu KP ze zahraničí a do zahraničí.²⁹

1.3.1 Ministerstvo kultury

Působnost MK se řídí zákonem č.2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, kde v § 8 uvádí, že MK je ústředním orgánem pro umění, kulturně výchovnou činnost, kulturní památky, pro věci církví a náboženských společností, pro věci tisku, včetně vydávání neperiodického tisku a jiných informačních prostředků, pro přípravu návrhů zákonů a jiných právních předpisů pro oblast rozhlasového a televizního vysílání, pro provádění autorského zákona, pro výrobu a obchod v oblasti kultury.

²⁶ Webová stránka Národního památkového ústavu. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: www.npu.cz

²⁷ § 171-173 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád

²⁸ Jurníková, J. a kolektiv, *Správní právo – zvláštní část, učební text pro bakaláře*, rok 2013, 148-149 s.

²⁹ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 373 s.

MK je nejen ústřední orgán památkové péče, který má řídicí funkci, ale také dotčený orgán památkové péče při územním rozhodování a dotčený orgán při posuzování zralosti projektů společných zájmů energetické infrastruktury. Památkový zákon podrobně rozebírá činnost a úkoly MK, mezi které patří například zpracování návrhů rozvoje státní památkové péče, zabezpečování mezinárodní spolupráce, koordinace vědeckovýzkumné činnosti, uplatňování stanovisek týkajících se územního rozvoje. MK plní také funkci odvolacího orgánu vůči prvostupňovému rozhodnutí krajských úřadů.³⁰

Specializovaný kontrolní orgán zřízený ministerstvem kultury se nazývá **památková inspekce**, jejíž hlavní činnost spočívá v kontrole dodržování zákonnosti, zabezpečování ochrany kulturních památek a plnění povinností týkajících se vlastnictví kulturních památek. Památková inspekce plní zejména kontrolní funkci, a to na všech odvětvích památkové péče.³¹

Dalším orgánem zřizovaným MK je odborná organizace **Národní památkový ústav**, který je příspěvkovou organizací MK. Tento orgán je v rámci památkové péče velice důležitý, protože plní nejen výzkumnou činnost, zpracovává průzkumy, metodiky památkové péče, ale také poskytuje evidence památek pro širokou veřejnost, NPÚ koordinuje veškerou odbornou činnost v rámci památkové péče. Zvláštním faktem je, že NPÚ vykonává i správu některých památkově chráněných objektů, které jsou ve vlastnictví státu.³²

1.3.2 Kraje a krajské úřady

Na úrovni krajů vykonávají samostatnou působnost kraje a přenesenou působnost krajské úřady. Krajské úřady metodicky vedou památkovou péči, náleží jim také dozor nad dodržováním památkového zákona na daném území, tento dozor provádí v rozsahu své působnosti a nesmíme ho zaměňovat s odborným dohledem, který vykonává pouze NPÚ.³³ Do působnosti krajského úřadu spadá především záležitosti národních kulturních památek, kromě prohlášení či rušení, to spadá do působnosti ministerstva. Památkový zákon ukládá krajským úřadům širokou škálu úloh, mezi které patří například uplatňování stanovisek k územně plánovací dokumentaci pro území, kde se nachází památková zóna či nemovitá národní kulturní památka, dále je dotčeným orgánem k zabezpečení nepředvídaných nálezů

³⁰ Jurníková, J. a kolektiv, *Správní právo – zvláštní část, učební text pro bakaláře*, rok 2013, 141-142 s.

³¹ § 27 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

³² Webová stránka Národního památkového ústavu. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: www.npu.cz

³³ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 388 s.

kulturně cenných předmětů, detailů stavby či archeologických nálezů, nesmí se ale jednat o nálezy pojící se s obnovou kulturní památky či v územích památkového zájmu.³⁴

Důležitou roli má kraj také jako druhostupňový orgán v rámci rozhodování vůči prvostupňovému rozhodnutí úřadu obce s rozšířenou působností.

Činnost kraje v rámci památkové péče je koordinační a koncepční, do jeho působnosti spadá schvalování koncepci podpory státní památkové péče v kraji po projednání s ministerstvem kultury, schvalování návrhů plánů zachování a obnovy kulturních památek v kraji a usměrňování využití kulturních památek v kraji.³⁵

1.3.3 Obec a obecní úřad obce s rozšířenou působností

Na nejnižším stupni rozdělení organizace státní památkové péče se nachází obce, které vykonávají samostatnou působnost a obecní úřady obce s rozšířenou působností, které vykonávají působnost přenesenou. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností vydávají závazná stanoviska k obnově kulturních památek, ke stavebním činnostem a k udržovacím pracím na nemovitostech, které nejsou kulturními památkami, ale nacházejí se v památkově chráněných územích. Plní dozorovou činnost, která je v rámci památkové ochrany velmi významná, spočívá totiž v kontrole stavu památkově chráněných objektů nacházejících se v památkově chráněných územích. Pro vlastníky kulturních památek poskytují tyto úřady poradenství a konzultace.³⁶

Obec má ve své působnosti za úkol pečovat o kulturní památky a kontrolovat vlastníky při plnění svých povinností, které jim ukládá zákon. Obec má také právo zřídit právnickou osobou pro obnovu kulturních památek, avšak po projednání s obecním úřadem obce s rozšířenou působností.³⁷

³⁴ §28 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

³⁵ § 28a zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

³⁶ § 29 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

³⁷ § 30 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

2 Práva a povinnosti vlastníka objektů památkové péče

V první části práce jsem se věnovala definicím základních pojmů památkové péče, jejíž pochopení je nezbytné pro definování a ujasnění obsahu následujících kapitol. V této kapitole se budu zabývat rozbořem práv a především povinností, které vyplývají vlastníkům památkově chráněných objektů. V této problematice se do velké míry projevuje zájem státu na ochraně kulturního bohatství, kde do jisté míry kolidují dvě ústavně zaručená práva, a to právem na příznivé životní prostředí (čl. 35 Listiny) a právem na ochranu vlastnictví (čl. 11 LZPS).

V této kapitole se dostáváme ke stěžejnímu bodu mé práce, a tím je vlastník, kterému náleží vlastnické právo. Zásadní břímě odpovědnosti v péči o zachování památky nelze totiž z právních důvodů v demokratické společnosti, ve které žijeme zajišťovat jinak než prostřednictvím jejich vlastníků. Vlastníky mohou být fyzické osoby, a to včetně podílového vlastnictví, právnické osoby (obce, firmy, společnosti, nadace), církve a stát. Je třeba zmínit, že vlastnické právo je stíháno řadou omezení, jež jsou stanovena přímo v zákoně, kde nalezneme rovněž několik forem kompenzace omezení vlastnického práva.³⁸

Kulturní bohatství je odjakživa významnou hodnotou, která zasluhuje i mimořádnou péči, proto je vlastník zatížen také řadou povinností, které musí plnit a při jejichž porušení jsou udělovány postihy. I přes vlastnické právo, které se váže k objektům, musí vlastník respektovat zájem státu na uchování památek a tím i respektovat zákonem stanovené podmínky nakládání s kulturním bohatstvím a užívat jej pouze způsobem, který odpovídá jejímu významu, hodnotě a v neposlední řadě technickému stavu.

V zájmu zachování a péče o kulturní bohatství stanovuje zákon povinnosti nejen pro vlastníky, ale také pro ostatní jedince, kdy se jedná o obecnou povinnost všech osob chovat se tak, aby kulturní památky nepoškozovaly a žádným způsobem neohrožovaly.³⁹

2.1 Práva vlastníka kulturní památky

V této podkapitole budou shrnuta práva vlastníků KP, ale ne tak, jak si práva primárně představíme. Jedná se totiž o práva, která svým způsobem vycházejí z povinností a můžeme je chápat jako jistou kompenzaci daných povinností, kterými je vlastník zatížen. Omezení

³⁸ Kocourek, T.: *Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí*. Praha: Leges, 2012, 166 s.

³⁹ Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. *Veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/vystupy/edice-stanoviska/Pamatkova_pece.pdf

vlastnických práv je v tomto odvětví kompenzováno řadou možností, která za ně poskytují náhradu. Práva vlastníků vyplývají z památkového zákona a najdeme je v druhé části. Vzhledem k tomu, že vlastnictví KP, co se týče financí, je velice náročné a většina památkám nedostačuje na financování vlastní provoz, má vlastník KP především právo požádat o **příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky**, což usnadňuje správu památek. Dále má právo na bezplatnou odbornou pomoc Národního památkového ústavu a na řadu daňových úlev zmíněných rovněž v památkovém zákoně.

2.1.1 Příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky

Tento příspěvek je jedním z nástrojů, který slouží jako kompenzace povinností vlastníka KP. Důležitý v tomto odvětví je náleží Ústavního soudu sp.zn. I ÚS 35/94 ze dne 23.6.1994, kde je konstatováno, že prohlášení za kulturní památku není zákonem pojato jako jednostranné omezení vlastnického práva bez náhrady.⁴⁰ Z logiky věci vyplývá, že finanční příspěvek může být poskytnut pouze vlastníkovi kulturní památky, nikoliv např. nájemci.

Památkový zákon odkazuje na dva zdroje příspěvků. V prvním případě se jedná o příspěvek poskytnutý z rozpočtových prostředků obce či kraje. Zde přichází na řadu zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, kde jsou jasně stanoveny pravidla pro poskytování příspěvků, avšak částka, jakou obec či kraj ve svém rozpočtu vyčlení stojí pouze na jejím rozhodnutí. Samotné náležitosti a jevy týkající se poskytování příspěvků obcí a krajů pak upravuje vyhláška č. 66/1988 Sb. Podle památkového zákona se příspěvek uděluje po splnění jedné ze tří podmínek, kterými jsou: jedná se o zvlášť odůvodněný případ, vlastník kulturní památky nemůže uhradit náklady na její zachování či obnovu z vlastních prostředků nebo existuje mimořádný společenský zájem na zachování památky, který je blíže specifikovaný ve vyhlášce č. 66/1988 Sb. a příspěvky na něj jsou poskytovány ze státního rozpočtu. Příspěvky ze státního rozpočtu a z rozpočtů obcí a krajů se liší právním titulem. Pro poskytnutí příspěvku ze státního rozpočtu přímo Ministerstvem kultury je rozhodnutí o poskytnutí příspěvku vedeno v procesním režimu SŘ, zatímco obec či kraj uzavírá s vlastníkem památky veřejnoprávní smlouvu. V praxi se ale můžeme setkat se situací, kdy příspěvky vlastníkovi nepokryjí náklady, nebo mu příspěvek nebude vůbec přiznán, pak se může odkázat na poskytnutí náhrady újmy na základě čl. 11 odst. 4. Listiny.⁴¹

⁴⁰ náleží Ústavního soudu sp.zn. I ÚS 35/94 ze dne 23.6.1994

⁴¹ Kocourek, T.: *Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí*. Praha: Leges, 2012, 169 s.

2.1.2 Právo na bezplatnou odbornou pomoc

Budeme-li hovořit o nepeněžitě formě náhrady, pak jednou ze zákonných kompenzací povinností je právo na poskytnutí bezplatné odborné pomoci, kterou poskytuje Národní památkový ústav jako odborná organizace státní památkové péče. Význam této pomoci může být pro mnohé vlastníky nedocenitelný, protože péče o kulturní památky není snadná záležitost, naopak se jedná o odborně náročnou činnost a pro vlastníka, který odborné znalosti nemá, je tato varianta přínosem a velkou pomůckou.

V praxi může mít tato odborná pomoc podobu konzultací, zpracování průzkumů kulturní památky, nebo jejího restaurování.

NPÚ je územně členěn, má odborná pracoviště s územní působností pro každý kraj, generální ředitelství a územní památkové správy, které spravují hrady a zámky. NPÚ ale není jediný orgán, na který se vlastník může s prosbou o pomoc obrátit, samozřejmě obecní úřady obce s rozšířenou působností, krajské úřady a MK mohou vlastníkovvi poskytnout odbornou pomoc, rovněž bezplatně.⁴²

2.1.3 Právo vlastníka kulturní památky na daňovou úlevu

Další možností kompenzace zákonných povinností vlastníka je nepřímá finanční pomoc ze strany státu ve formě daňových úlev či zvýhodnění. Tyto daňové úlevy mají vazbu na obnovu kulturních památek a také na zájem státu, vyjádřený již v § 1 zákona o státní památkové péči, na zpřístupňování a prezentaci KP.⁴³

Jedna z variant, jak může vlastník KP ušetřit na daních je uvedena v zákoně č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, který upravuje osvobození od daně pro stavby, jež jsou KP a na nichž jejich vlastníci provádějí stavební úpravy. Zmiňované objekty jsou osvobozeny od daně na dobu osmi let, kdy lhůta začíná běžet rokem následujícím po vydání kolaudačního souhlasu na úpravy provedené vlastníkem.⁴⁴ Stejným způsobem jsou od daně osvobozeny KP, které slouží výlučně k výchovně vzdělávacím účelům a na základě smlouvy uzavřené mezi MK a vlastníkem jsou zpřístupněny veřejnosti pro zmíněné účely. V této smlouvě musí

⁴² Organizační řád NPÚ. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/portal/npu-a-pamatkova-pece/npu-jako-institute/povinne-zverejnovane-informace/statut-a-hlavni-org-rad/Hlavni%20organizacni%20rad%20Narodniho%20pamatkoveho%20ustavu>

⁴³ Příručka vlastníka kulturní památky. *Dačice* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: https://www.dacice.cz/e_download.php?file=data/editor/142cs_7.pdf&original=1prirucka-vlastnika-kulturni-pamatky.pdf

⁴⁴ § 4 odst. 1 písm. g) a § 9 odst. 1 písm. k) a p) zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

být uveden časový a prostorový rozsah zpřístupnění, a to v souladu s památkovou hodnotou (jde například o hodnoty architektonické, technické či umělecké) a dalšími způsoby využití objektu. Rozsah zpřístupnění se může týkat například určení, které místnosti stavby budou zpřístupněny a v kterých dnech roku bude kulturní památka zpřístupněna.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, zvýhodňuje odpisy na nemovitých kulturních památkách v případě jejich technického zhodnocení. K tomuto zvýhodnění dochází při ročním odpisu u technického zhodnocení provedeného na nemovitém chráněném objektu, když je stanoven na jednu patnáctinu vstupní ceny. Z tohoto odpisování je vyloučen hmotný majetek tvořen movitými památkami.⁴⁵

Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí uvádí, že pokud dochází k bezúplatnému nabytí majetku (věci movitých a nemovitých) mezi osobami zařazenými v I. (příbuzní v přímé řadě a manželé) a v II. skupině (sourozenci, synovci, neteře, strýcové a tety, zeťové a snachy), je toto nabytí osvobozeno od darovací daně.⁴⁶

Přímým právem, které vyplývá z předešlého odstavce je, že vlastník může KP převádět, přenechávat k dočasnému užívání nebo předávat k provedení obnovy, případně k jiným účelům dalším osobám. Z tohoto práva jsou vyňaty movité KP a NKP, které podléhají nabídce na přednostní koupi do vlastnictví státu.

Vlastník se také v rámci svého postavení často dostává do styku s Archeologickým ústavem, a to například v rámci provádění archeologických výzkumů, kdy je vlastník oprávněn stanovit podmínky do dohody s Archeologickým ústavem. Při provádění archeologických výzkumů může nastat situace, kdy Archeologický ústav či jiná oprávněná organizace neuvede nemovitost do původního stavu. V případě této skutečnosti má vlastník KP nárok na peněžitou náhradu majetkové újmy.⁴⁷

2.2 Povinnosti vlastníka kulturní památky

V předešlé podkapitole jsem se věnovala právům, která náleží vlastníkům KP a zároveň fungují jako určitý druh satisfakce za povinnosti, kterým se budu věnovat v této

⁴⁵ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, zvýhodňuje odpisy na nemovitých kulturních památkách v případě jejich technického zhodnocení.

⁴⁶ § 19 odst. 3 zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁷ *Webová stránka města Chrudim* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.chrudim.eu/jake-jsou-povinnosti-vlastnika-a-prava-vlastnika-v-peci-o-kulturni-pamatky/d-2036>

kapitole. Množství povinností, kterými je vlastník zatížen je podstatně vyšší než množství kompenzací.

Povinnosti stanovené vlastníkovu KP památkovým zákonem představují omezení vlastnických práv, která jsou zakotvena v OZ.⁴⁸ Tato omezení se stávají aktivními v momentě, kdy se stává účinným právní akt, kterým byla nemovitost prohlášena za KP nebo NKP.⁴⁹

Je třeba zmínit, že vlastník je vázán povinnostmi nejen ve fázi samotné péče o KP, ale také ještě před prohlášením objektu za KP a v neposlední řadě ve fázi obnovy KP.

2.2.1 Základní povinnost péče o památky

Ta nejzákladnější povinnost, která jistě napadne každého z nás je zakotvena v památkovém zákoně v § 9, který nám říká, že vlastník KP má povinnost o svou památku pečovat. Péče o památky je v § 9 památkového zákona specifikována jako udržování památky v dobrém stavu, ochrana před poškozením, ohrožením, znehodnocením či odcizením. Tato péče je realizována na vlastní náklady, ovšem existuje řada kompenzací, jak již bylo zmíněno v předešlé podkapitole.⁵⁰ Tuto povinnost ale nenajdeme pouze v památkovém zákoně, má také zakotvení v LZPS, kde článek 35, odstavec 2 stanoví, že při výkonu svých práv nesmí nikdo poškozovat či ohrožovat KP nad míru stanovenou zákonem. Listinné ustanovení se svým významem blíží nejvíce odstavci 3., ve kterém je řečeno, že každý má povinnost počínat si tak, aby nezpůsobil nepříznivé změny stavu KP či jejich prostředí a neohrožovaly jejich zachování a vhodné společenské uplatnění.⁵¹

Vlastník je především povinen udržovat památku v dobrém stavu a pečovat o její zachování. V samotném zákoně ale nenajdeme žádnou definici dobrého stavu památky, najdeme ji totiž v důvodové zprávě k památkovému zákonu, která dobrým stavem KP rozumí takový stav, v němž KP při běžném udržování a bez nutnosti provedení obnovy může sloužit svému společenskému účelu. V rámci udržování památky v dobrém stavu je třeba zajistit také, aby nedocházelo k nepříznivým změnám KP. K těmto nepříznivým změnám může docházet více způsoby, jedním z nich je, že vlastník památku zanedbává, nevěnuje jí potřebou péči a památka pomalu chátrá. Další způsob, kterým může dojít k nepříznivé změně památky je opačný jev, a to ten, že vlastník památce věnuje přehnanou péči a tímto způsobem naruší její

⁴⁸ § 123 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ Kocourek, T.: *Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí*. Praha: Leges, 2012, 166 s.

⁵⁰ § 9 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁵¹ Čl. 35 odst. 3, Usnesení ČNR č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

historickou hodnotu, tedy dojde k zákonem zmiňovanému znehodnocení. Ostatně oba tyto jevy mohou mít za následek umenšení kulturně historických hodnot.⁵² V praxi si tyto jevy můžeme představit následovně: *Pokud vlastník roubenky, která je KP, neprovádí preventivní údržbu směřující proti napadení stavby houbou dřevomorkou či mravencem dřevokazem, porušuje svoji povinnost udržovat KP v dobrém stavu. Pokud však vlastník roubenky v rámci prevence proti napadení stavby houbou či mravencem kompletně nahradí veškeré stávající dřevěné prvky se stopami dobového opracování zcela novými, může takové jednání znamenat, že došlo ke zmenšení kulturně historických hodnot KP, neboť přišla o část svého příběhu spojeného s dobovým opracováním dřevní hmoty.*⁵³

Smyslem zákonného ustanovení týkající se obecné vlastníkovy povinnosti není jen zachování KP jako takové, ale především zachování těch hodnot, pro které je daná věc KP. S tímto přímo souvisí vlastníková povinnost užívat věc pouze takovým způsobem, který odpovídá významu, stavu a charakteru KP.

Zákon rovněž poukazuje na možnost, kdy dojde k odcizení KP, respektive vlastník má povinnost KP před odcizením chránit. Na počátku 90. let 20. století docházelo k nelegálním vývozům movitých KP z nezabezpečených míst. V rámci této problematiky ve snaze zabránit devastaci kulturního dědictví vznikl tzv. Integrovaný systém ochrany movitého dědictví, v jehož čele stojí Policie České republiky a do kterého je zapojena řada institucí a orgánů, např. MK a NPÚ. NPÚ vede v rámci této problematiky evidenci, která obsahuje rozsáhlou databázi fotografií, popisů a dalších údajů, které slouží jako podklad pro pátrání po kradených předmětech, dále NPÚ ztotožňuje vypátrané předměty a identifikaci, zda jde o pravý předmět, a ne o falzifikát.⁵⁴

Protože zájem na zachování kulturního bohatství národa považují za všeobecný, je tato povinnost zcela na místě a pokládám ji za základní stavební kámen památkové péče, bez nějž by tento systém absolutně nefungoval.

⁵² ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 70 s.

⁵³ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 70-71 s. příklad

⁵⁴ Webová stránka Národního památkového ústavu. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: www.npu.cz

2.2.2 Oznamovací povinnost vlastníka kulturní památky

Tato povinnost vlastníka je zákonem stanovena v § 12, podle kterého „vlastník kulturní památky je povinen bez zbytečného odkladu každé ohrožení nebo poškození kulturní památky oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o národní kulturní památku krajskému úřadu, a vyžádat si jeho rozhodnutí o způsobu odstranění závady. Jde-li o nemovitou kulturní památku, která je stavbou, vyrozumí též stavební úřad“. V odstavci druhém se pak uvádí, že „vlastník kulturní památky je povinen každou zamýšlenou změnu jejího užívání a jde-li o nemovitou kulturní památku, i její zamýšlené vyklizení, předem oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o národní kulturní památku krajskému úřadu“. Tento paragraf se vztahuje výhradně na vlastníka, který je povinen oznámit každé ohrožení či poškození, které může vzniknout například živelnou událostí nebo záměrným poškozením třetích osob. Lhůta, během které vlastník musí oznámit poškození KP není pevně stanovena a slovy „bez zbytečného odkladu“ se rozumí okamžik, kdy se vlastník o poškození dozvěděl nebo dozvědět mohl. V případě, že poškozenou památkou je stavba, přichází na řadu stavební zákon⁵⁵, který stanoví, že stavební úřad nařídí neodkladné zabezpečovací práce.⁵⁶

Oznamovací povinnost vlastníka se promítá v rámci více paragrafů památkového zákona. Dalším z nich je § 7 odst. 4, kde je zavedena oznamovací povinnost vlastníka vůči NPÚ, která se vztahuje na každou změnu vlastnictví, správy a užívání KP a na její přemístění. Tato povinnost se pojí se skutečností, že v úředním seznamu se průběžně vyznačují změny vlastnictví KP a jejich přemístění, u nemovitých KP se vyznačuje také změna jejich využití.⁵⁷ Naopak se tato oznamovací povinnost netýká vlastníků nemovitostí, které nejsou KP, ale nacházejí se v památkové rezervaci nebo památkové zóně, ačkoliv tyto území evidovány jsou.

Pokud se vlastník rozhodne převést vlastnictví na jinou osobu, promítá se jeho oznamovací povinnost tak, že je povinen nabyvatele uvědomit o tom, že věc je KP. Tato povinnost platí pro vlastníka vždy, ať už památku převádí úplatně či neúplatně, na trvalo či na dočasnou dobu užívání.⁵⁸ V praxi se většinou jedná o přenechání na základě nájemní smlouvy, smlouvy o výpůjčce či na základě smlouvy o dílo v rámci provedení obnovy

⁵⁵ § 135 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb., zákona o územním plánování a stavebním řádu

⁵⁶ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 111 s.

⁵⁷ § 3 vyhlášky č.66/1988 Sb., Vyhláška ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

⁵⁸ § 9 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

památky. Ústavní soud se ve svém usnesení ze dne 21.6.2017 řešil, že pokud vlastník tuto oznamovací povinnost nesplnil a KP smluvně převedl na jinou osobu, pak nabyvatel uplatnil nároky z odpovědnosti za vady věci.⁵⁹ V soukromoprávních vztazích lze totiž skutečnost, že věc je KP považovat za její vadu, nikoliv faktickou, ale právní, protože KP má nižší možnost využití a upotřebení, např. brání trvalému vývozu KP do zahraničí.⁶⁰

Zvláštním případem je ustanovení § 3 odst. 5 památkového zákona, které sice nedopadá konkrétně na vlastníka KP, ale na majitele věci, která by za KP mohla být prohlášena a stanovuje, že: „*Vlastníci věcí nebo staveb, které pro svou mimořádnou uměleckou nebo historickou hodnotu by mohly být v souladu se společenským zájmem prohlášeny za kulturní památky, jsou povinni oznámit ministerstvu kultury, krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností na jejich písemné vyzvání požadované údaje o těchto věcech nebo stavbách a jejich zamýšlené změny, umožnit těmto orgánům nebo jimi pověřené odborné organizaci státní památkové péče prohlídku těchto věcí nebo staveb, popřípadě pořízení jejich vědecké dokumentace.*“ V případě, že nastane situace, kdy vlastník obdrží písemné doručení o podání návrhu na prohlášení jeho věci nebo stavby za KP, tak musí až do rozhodnutí MK danou věc chránit před poškozením a jakoukoliv změnu jejího vlastnictví, správy nebo užívání, byť jen zamýšlenou oznámit MK.⁶¹

2.2.3 Povinnost součinnosti

Aby byla ochrana kulturního dědictví efektivní, je vlastník KP zavázán ke spolupráci s orgány státní památkové péče. Je povinen umožnit řádný výkon veřejné správy v této oblasti. Nezbytným předpokladem pro fungování památkové ochrany jsou vědecké poznatky o stavu KP. Památkový zákon proto ukládá vlastníkovi povinnost umožnit provedení vědeckého výzkumu nebo dokumentace KP movitých či nemovitých. Ačkoliv památkový zákon pojem „vědecký výzkum“ nedefinuje, v praxi se nejčastěji jedná například o výzkumy v rámci grantového projektu, programového projektu anebo specifické vysokoškolské projekty. Tento výzkum provádí pověřená osoba, která se vlastníkovi prokáže osvědčením⁶² a v rámci právní jistoty vlastníka také právním titulem, podle kterého výzkum provádí.⁶³

⁵⁹ Usnesení ÚS, sp. Zn. I. ÚS 1504/17 ze dne 21.6.2017

⁶⁰ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 77 s.

⁶¹ § 3 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁶² Osvědčení podle § 34 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁶³ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 282 s.

Další povinností, která se týká výhradně památek movitých je přenechání kulturní památky k dočasnému užívání jinému subjektu pro účely vědeckého výzkumu nebo pro účely výstavní. Podmínkou toho, aby vlastník tuto povinnost nesl je důležitý společenský zájem na realizaci vědeckého výzkumu nebo výstavy. Subjekt, jemuž je věc dočasně přenechána nese veškeré náklady na jeho péči, včetně majetkových škod. Oprávněnými subjekty jsou odborná pracoviště, ale ne výhradně z oboru státní památkové péče, mohou jimi být například i odborná přírodovědná pracoviště.⁶⁴

V případě, že je národní kulturní památka pouze stavba, která není samostatnou věcí, vztahuje se toto právo na celou nemovitost, již je NKP součástí, protože v souladu s OZ řeší památkový zákon nabývání celé věci v právním slova smyslu, dle soukromého práva je totiž stavba součástí pozemku.

2.2.4 Právo státu na přednostní koupi kulturních památek

Jestliže vlastník kulturní památky zamýšlí kulturní památku prodat nebo jinak úplatně zcizit, musí ji podle § 13 zákona o státní památkové péči přednostně nabídnout ke koupi Ministerstvu kultury. Tato povinnost se týká národních kulturních památek (movitých i nemovitých) a movitých kulturních památek. Netýká se tedy nemovitých kulturních památek. Zároveň se tato povinnost neuplatňuje v případech, kdy jde o prodej kulturní památky mezi osobami blízkými (příbuzní v řadě přímé, sourozenci, manželé a partneři; jiné osoby se považují za osoby blízké, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní) nebo mezi spoluvlastníky. V tomto případě je spoluvlastník povinen nabídnout svůj podíl ke koupi nejdříve ostatním spoluvlastníkům a teprve, když ti neprojeví zájem, přichází na řadu stát. Ministerstvo kultury má pro přijetí nabídky lhůtu 3 měsíců, jde-li o movitou kulturní památku, a 6 měsíců, jde-li o nemovitou národní kulturní památku.

2.2.5 Povinnosti vlastníka kulturní památky při zamýšlené obnově

V tomto případě se bude jednat o povinnost administrativní. Pokud vlastník KP zamýšlí provést její obnovu, je povinen si před zahájením zamýšlených prací vyžádat závazné stanovisko, jehož podkladem je písemné vyjádření NPÚ, který ovšem nemá žádnou rozhodovací pravomoc, tudíž nemůže závazně určovat, jakým způsobem budou práce na kulturní památce prováděny. Závazné stanovisko poté vydá obecní úřad obce s rozšířenou

⁶⁴ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 282-283 s.

působností (jde-li o kulturní památku), resp. krajský úřad (jde-li o národní kulturní památku). Tento správní orgán v závazném stanovisku vyjádří, zda práce zamýšlené vlastníkem kulturní památky jsou z hlediska zájmů státní památkové péče na ochraně a zachování kulturní památky a jejích hodnot přípustné anebo nepřípustné, a pokud jsou přípustné, tedy za jakých podmínek. Tyto podmínky může správní orgán stanovit, je-li toho třeba pro ochranu a zachování hodnot kulturní památky.⁶⁵

⁶⁵ § 14 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

3 Postavení vlastníka při prohlašování památkové ochrany

Proces prohlašování památkové ochrany je stěžejním bodem celé památkové péče. Ke správnému popisu tohoto procesu je nutno respektovat a uvědomit si členění památkové ochrany dle první kapitoly, na individuální a územní. Vzhledem k tomu, že k prohlášení jednotlivých forem památkové ochrany se využívají odlišné právní tituly, budou jednotlivé procesy rozebrány v následujících podkapitolách.

3.1 Prohlašování kulturní památky

Proces prohlašování kulturní památky prošel zejména z pozice vlastníka značným vývojem. Až do roku 2005 se podle § 44 památkového zákona na řízení o prohlašování KP nevztahovaly obecné předpisy o správním řízení, tedy dosavadní SŘ a nebyla stanovena žádná zvláštní procesní úprava. Důvodová zpráva k § 44 uváděla, že „důvody pro vyloučení obecných předpisů o správním řízení při prohlašování věci za kulturní památky podle § 2 spočívají v tom, že prohlašováním věcí za kulturní památky deklaruje jejich kulturně-politickou hodnotu, která je odlišuje od jiných věcí, nedotýká se konkrétních práv jejich vlastníků, a proto není důvodů k aplikaci správního řádu.“ Převažoval tedy veřejný zájem před jakoukoliv možností obrany ze strany vlastníka. Časem se ukázalo, že absence vlastníka při tomto procesu je značný problém, který byl vyřešen novelou památkového zákona č. 240/2005 Sb., a díky nálezům Ústavního soudu ze dne 26.4.2005 bylo řízení o prohlašování kulturních památek podřízeno režimu obecných předpisů o správním řízení, čímž byly opraveny nedostatky předchozí úpravy a zároveň se stala některá ustanovení § 3 nadbytečnými.⁶⁶ Tento krok považuji za kladný, protože jakékoliv posílení pozice vlastníka pokládám za přínosný a samozřejmě, pokud osoba disponuje majetkem, dotýká se to vždy jejich práv.

Nyní tedy nemovité nebo movité věci, popřípadě jejich soubory, podle § 3 památkového zákona prohlašuje za kulturní památky ministerstvo kultury, řízení je zahajováno výlučně ex offo a využití správního řádu je subsidiární. Ministerstvo kultury si vyžádá potřebné podklady (vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností), pokud je již neobdrželo. Pokud chce člověk navrhnout prohlášení objektu KP (památkový zákon neupravuje, kdo má mít objekt ve vlastnictví – teoreticky tedy může podnět podat každý), musí podat podnět ministerstvu kultury. Nezáleží na tom, jak je podnět

⁶⁶ VARHANÍK, J., MALÝ, S. *Zákon o státní památkové péči. Komentář*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2011, 15 s.

nazván, zda se jedná o žádost či návrh, protože tento podnět nezpůsobuje žádné právní účinky. Avšak výjimku tvoří řízení o prohlášení archeologického nálezu za KP, zde podává návrh Akademie věd České republiky, která disponuje aktivní legitimací.⁶⁷ Následně ministerstvo návrh prověří a vyhodnotí zda jsou dány podmínky pro zahájení řízení,, konkrétně Komise Ministerstva kultury pro hodnocení návrhů na prohlášení nemovitých věcí za kulturní památky a žádostí o zrušení prohlášení nemovitých věcí za kulturní památky.

O tom, že ministerstvo kultury hodlá věc prohlásit za KP, musí vlastníka písemně vyrozumět a umožnit mu k návrhu se vyjádřit, což je vlastně nadbytečný fakt, protože případné nesouhlasné vyjádření nemá žádný právní účinek. Rozhodným faktem, zda bude věc prohlášena za KP je posouzení, zda věc vykazuje znaky uvedené v § 2 památkového zákona.⁶⁸

V okamžiku, kdy je vlastníkovi doručeno oznámení o zahájení řízení až do vydání rozhodnutí, je vlastník povinen chránit věc, která je předmětem řízení před poškozením, zničením nebo odcizením. Smyslem tohoto ustanovení je, aby věc nepozbyla hodnot, pro které má být prohlášena za KP. S touto povinností se pojí také oznamovací povinnost, kterou můžeme rozdělit do dvou skupin. Tou první je, povinnost oznámit ministerstvu kultury každou zamýšlenou i uskutečněnou změnu na dané věci. Dále je třeba říci, že vlastník věci je účastníkem řízení, a proto musí i každou změnu vlastnictví oznámit ministerstvu, kvůli změně účastníků řízení.⁶⁹

Důležitým krokem v samotném řízení je dokazování. Výčet důkazů ale není omezen pouze na vyjádření krajského úřadu nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností, mohou být také použity např. posudky odborných, vědeckých a kulturních organizací podle § 1 odst. 2 vyhlášky č. 66/1988 Sb. *Ve svém rozsudku čj. 2 As 120/2011-173 ze dne 31.10.2013 Nejvyšší správní soud uvedl, že důkazem může být i posudek, který nebyl opatřen postupem dle § 56 správního řádu a není znaleckým posudkem. Lze jej použít jako důkaz listinou ve smyslu § 53 správního řádu.*⁷⁰

Vlastník má v průběhu řízení právo se seznámit se všemi podklady, důkazy a na podporu svých tvrzení navrhnout provedení důkazů, jakožto i důkazy předložit.

⁶⁷ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 13 s.

⁶⁸ VARHANÍK, J., MALÝ, S. *Zákon o státní památkové péči. Komentář.* Praha : Wolters Kluwer ČR, 2011, 16 s.

⁶⁹ Zídek, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 16 s.

⁷⁰ Zídek, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 18 s.

Po posouzení všech shromážděných podkladů, včetně vyjádření vlastníka, je řízení ukončeno rozhodnutím o prohlášení věci za KP, anebo rozhodnutím o tom, že věc nebo stavba není Ministerstvem kultury prohlášena, protože nebyly shledány důvody podle památkového zákona. Dnem nabytí právní moci rozhodnutí o prohlášení věci za KP, se věc či stavba stává KP.⁷¹ Proti rozhodnutí o prohlášení nebo neprohlášení věci za kulturní památku lze podat písemný rozklad. Rozklad se podává u Ministerstva kultury a rozhoduje o něm ministr kultury na základě návrhu rozkladové komise.

3.2 Prohlašování národní kulturní památky

Aby se věc, nebo soubor věcí mohly stát národní kulturní památkou, musí splňovat dvě podmínky. První z nich je, že daný objekt musí být již prohlášenou KP. Druhou je podmínka subjektivnější, a to, že se musí jednat o nejvýznamnější kulturní bohatství národa, tento jev ale není zákonem nijak dál specifikován, proto význam stanovuje a posuzuje odborná organizace státní památkové péče.⁷² Podnět k prohlášení KP za NKP může opět podat kdokoli, rovněž jako návrh na zrušení NKP. Návrhy jsou Ministerstvem kultury předávány NPÚ k posouzení, který do šesti měsíců od doručení zašle podrobné vyhodnocení podnětu zpět.⁷³

Formálně úplné návrhy na prohlášení NKP jsou po posouzení NPÚ předloženy k projednání Vědecké radě Ministerstva Kultury, která pokud doporučí prohlášení NKP, zařadí se tyto návrhy na Indikativní seznam NKP, který vede NPÚ.⁷⁴

Prohlášení NKP se děje nařízením vlády, a tudíž se nejedná o správní řízení, nýbrž jde o akt vrcholné výkonné moci, který je součástí podzákonné normotvorby. Vláda toto nařízení vydává v souladu s čl. 78 Ústavy k provedení zákona a v jeho mezích, což znamená, že vláda nesmí překročit meze zákona, či překročit povinnosti, které zákon ukládá, může je ale konkretizovat. Jedná se o nařízení s celostátní působností.⁷⁵ Vzhledem k tomu, že tento obecně závazný předpis je publikován ve Sbírce zákonů, nemusí být vlastník KP, která je

⁷¹ Zídek, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 21 s.

⁷² VARHANÍK, J., MALÝ, S. *Zákon o státní památkové péči. Komentář*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2011, 26 s.

⁷³ Webová stránka MKČR, Metodická materiál, který upravuje postup při prohlášení věci za národní kulturní památku a hodnotová kritéria národních kulturních památek . Ministerstvo kultury České republiky [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz>

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ SLÁDEČEK, V.. *Obecné správní právo*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 63 s.

prohlašována za NKP předem ani následně vyrozuměn.⁷⁶ Tento jev by se mohl jevit jako značně nevýhodný pro vlastníka, avšak je nutno přiblížit, že NKP bývají převážně ve vlastnictví státu.

3.3 Prohlašování památkové rezervace

Prohlašování území za památkovou rezervaci se řídí § 5 zákona 20/1987 Sb. o státní památkové péči, v platném znění. Památkové rezervace patří dle památkového zákona mezi územní předměty ochrany, jejichž koncepce spočívá v umožnění ochrany skupiny nemovitých KP v původní historické skladbě nebo významné archeologické lokality.

Podmínkou pro prohlášení památkové rezervace je existence souboru nemovitých památek, popřípadě archeologických nálezů. Ačkoliv památkový zákon přesně nestanoví, že rozhodujícím faktorem pro prohlášení památkové rezervace je kvantita KP, tak důvodová zpráva předpokládá „skupinu kulturních památek, nebo významnou archeologickou lokalitu..“ Je tedy nezbytné, aby se na daném území nacházely nejméně dvě nemovité KP nebo pouhé dva archeologické nálezy, ovšem pouze takové, které určují charakter a prostředí tohoto území.⁷⁷

Prostřednictvím dotčené obce může podat podnět k podání návrhu na vyhlášení památkové rezervace každý. Ministerstvo kultury poté zašle tento návrh krajům či sdružení obcí s celostátní působností, pokud se věc týká jejich působnosti. Podle zákona o obcích jsou státní orgány povinny předem projednat s obcí návrhy na opatření, které se dotýkají jejich působnosti.⁷⁸ Avšak případný nesouhlas obce s tímto záměrem nemá žádné právní účinky.

Prohlášení území za památkovou rezervaci se děje formou obecně závazného právního předpisu – nařízením vlády ČR, opět se tedy neuplatní správní řád, ale postup, který je popsán v legislativních pravidlech vlády. Vlastníci dotčených nemovitostí nemusí být o prohlášení památkové rezervace ani předem ani následně vyrozuměni, protože nařízení vlády je publikováno ve Sbírce zákonů.

Vláda ČR je zmocněna svým nařízením také stanovit podmínky pro zabezpečení ochrany památkové rezervace. V případě prohlášení významného a jedinečného archeologického naleziště za archeologickou památkovou rezervaci, je možné stanovit

⁷⁶ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 24 s.

⁷⁷ VARHANÍK, J., MALÝ, S. *Zákon o státní památkové péči. Komentář*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2011, 29 s.

⁷⁸ § 13 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

konkrétní podmínky pro zabezpečení ochrany jeho nemovitých a movitých archeologických nálezů.

3.4 Prohlašování památkové zóny

Dalším předmětem územní ochrany památkové péče jsou památkové zóny. Na rozdíl od památkové rezervace není pro památkovou zónu rozhodujícím faktorem, zda se na daném území nachází kulturní památky, v jakém počtu a kvalitě. Za podmínky, že určité území vykazuje významné kulturní hodnoty, je možné jej prohlásit za památkovou zónu, když se jedná o území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem KP, historické prostředí, nebo část krajinného celku, která vykazuje významné kulturní hodnoty.⁷⁹

Památkovou zónu vymezuje formou opatření obecné povahy Ministerstvo kultury. Opatření obecné povahy můžeme charakterizovat jako konkrétně abstraktní správní akt, přičemž jeho konkrétnost spatřujeme v určitosti dané záležitosti, kterou řeší a znak abstraktnosti je promítnut v blíže nevymezeném okruhu adresátů.⁸⁰ Protože památkový zákon, ani prováděcí vyhláška neupravují zvláštní procesní úpravu, použije se na proces prohlašování památkové zóny § 171 a násl. SŘ.

Návrh na prohlášení památkové zóny projedná Ministerstvo kultury s dotčenými orgány, poté jej vyvěsí na své úřední desce a také na úřední desce obce či obcí, na jejichž území má být památková zóna prohlášena. Návrh včetně odůvodnění musí být také zveřejněn způsobem, který umožňuje dálkový přístup a doručuje se formou veřejné vyhlášky.

Vlastníci nemovitostí, které se nacházejí na území prohlašované památkové zóny mohou do 30 dnů⁸¹ podat proti návrhu písemně odůvodněné námítky k Ministerstvu kultury, které o nich poté rozhodne. Rozhodnutí o námítkách je součástí odůvodnění opatření obecné povahy, kterým se prohlašuje památková zóna a podle § 172 odst. 5 SŘ proti němu nelze podat samostatný opravný prostředek – rozklad. Možnost podat připomínky je důležitý institut chránící vlastnické právo, který ovšem dřív nebyl vlastníkům vůbec umožněn a důraz byl kladen pouze na veřejný zájem.

Formou připomínek se poté může k návrhu vyjádřit kdokoliv, kdo může být na svých právech dotčen. Kritériem pro podání připomínky či námítky je skutečnost, kdo jej činí, nikoliv obsah podání.⁸² Ministerstvo kultury se připomínkami zabývá jako podkladem pro

⁷⁹ § 6 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁰ SLÁDEČEK, V., *Obecné správní právo*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 164 s.

⁸¹ Rozsudek NSS čj. 6 As 231/2015 ze dne 16.8.2016

⁸² Rozsudek NSS čj. 2 Ao 1/2008-51 ze dne 28.3.2008

dané opatření obecné povahy v odůvodnění, ale na rozdíl od námitek o nich nerozhoduje individuálně.⁸³

Opatření obecné povahy, které prohlašuje památkovou zonu, nabývá účinnosti 15. dnem po dni vyvěšení veřejné vyhlášky.⁸⁴ Přezkoumat lze opatření obecné povahy v rámci přezkumného řízení, kde se posuzuje soulad s právními předpisy a také v rámci správního soudnictví, kde se posuzuje jeho zákonnost.⁸⁵

V případě, že někdo, v tomto případě vlastník tvrdí, že byl vydáním opatření obecné povahy zkrácen na svých právech, je oprávněn podat návrh na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části. Touto pravomocí disponuje také obec nacházející se v kraji, jenž opatření obecné povahy vydal.⁸⁶

⁸³ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 33 s.

⁸⁴ ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 34 s.

⁸⁵ SLÁDEČEK, V., *Obecné správní právo*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 170 s.

⁸⁶ SLÁDEČEK, V., *Obecné správní právo*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 171 s.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se věnovala problematice státní památkové péče, jejíž chod je založen na fungování řady subjektů. Jak jsem již avizovala v úvodu, zaměřila jsem se na velice důležitou osobu, a tou je vlastník.

V první části jsem definovala a rozdělila základní pojmy a formy ochrany, protože tyto pojmy považuji za klíčové a nezbytné k pochopení fungování procesu prohlašování forem památkové péče, na těchto pojmech je dále konstruována celá práce.

V druhé části jsem rozebrala práva a povinnosti vlastníka kulturní památky. Zde dochází ke kolizi ústavně zaručeného vlastnického práva a práva na ochranu životního prostředí. Vlastnické právo je vysokým způsobem omezeno a určitě nelze s památkově chráněnými objekty zacházet, jak se vlastníkovi zlíbí, což považuji za vhodné, vzhledem ke kulturní hodnotě daných předmětů. Vlastník objektu je výrazně omezen na svých právech a rozhodně mu z vlastnictví plyne daleko více povinností než práv, čímž odpovídám na jednu výzkumnou otázku. Ve většině případů jsou práva vlastníka založena právě na jeho povinnostech a představují jistou formu kompenzace. Bohužel neshledávám zmíněné kompenzace jako dostačující, příspěvky jsou pouze fakultativní, dle mého názoru by měly být obligatorní a s vlastnictvím se automaticky pojít, samozřejmě za předpokladu, že by nebyly zneužívány, což by se dalo docílit pomocí dostatečné kontroly.

Jako přínos se mi jeví poskytování odborné pomoci zdarma, což může mít leckdy nevyčíslitelnou hodnotu a pro osobu, která se v systému vlastnictví památkově chráněných objektů neorientuje, může být tato forma kompenzace velmi užitečná.

V poslední kapitole jsem popsala proces prohlašování jednotlivých forem památkové péče a postavení vlastníka při těchto procesech, které je u každé formy rozdílné, a ne vždy při tomto procesu vyplývají stejná práva a povinnosti. Ačkoliv je nutno podotknout, že postavení vlastníka v těchto procesech se v průběhu let a přicházejících novel zákona posiluje. Zejména u prohlašování kulturních památek, které podléhá režimu správního řízení, vlastníkové postavení posílilo, má pozici účastníka řízení a z toho vyplývající práva, ale také povinnosti.

Je třeba, aby vlastník přistupoval ke správě památkově chráněných objektů zodpovědně a uvědomoval si jejich hodnotu, jinak tento systém nemůže fungovat a mnohdy jen vědomí toho, že objekt má vysokou historickou hodnotu slouží pro vlastníky jako motivace, čímž nelze předpokládat zájem všech vlastníků na péči o kulturní bohatství. Nezbytná je rovněž shoda veřejného zájmu a zájmu vlastníka.

Právní úprava památkové péče v ČR je bohužel zastaralá a mnohdy je znatelné, že vznikla již za dob minulého režimu, veřejný zájem je zde klíčovým pojmem a je na něj kladen vysoký důraz, přičemž je omezována vlastníková „volnost“ rozhodování.

Dle mého názoru je vhodné koncipovat nový památkový zákon, který bude odpovídat podmínkám současného režimu a zároveň by pro vlastníka plynuly přiměřené výhody, když omezení jsou neúměrně vysoká. Často se v zákoně také setkáváme s pojmy již nepoužívanými a terminologie bývá mnohdy zastaralá, jednotlivá ustanovení jsou rovněž velmi chaoticky uspořádány a v některých případech na sebe nijak logicky nenavazují. Ačkoliv památkový zákon prošel řadou novel, které řešily ty největší nedostatky a zároveň vždy posílily postavení vlastníka před veřejným zájmem, shledávám za nejlepší východisko vydat kompletně nový památkový zákon.

Závěrem je nutno konstatovat, že předměty památkové péče jsou nedílnou součástí kulturního dědictví, bylo by na místě, aby zájem na jejich zachování byl vysoký nejen pro vlastníka a stát, ale i pro širokou veřejnost, ačkoliv je břemeno jejich zachování těžké a proces obnovy nikdy nekončí.

Seznam použitých zdrojů

a) Monografie

JURNÍKOVÁ, J., a kol. *Správní právo zvláštní část*. 6. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 399 s.

KOCOUREK, T., *Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, 280 s.

SLÁDEČEK, V., *Obecné správní právo*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 512 s.

SLÁDEČEK, V., POUPEROVÁ O., *Správní právo: zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges)

VARHANÍK, J., MALÝ, S. *Zákon o státní památkové péči. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 1196 s.

ZÍDEK, M., Tupý, M., Klusoň, J. *Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 628 s.

ZÍDEK, M., *Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem*. Praha: ABF - nakladatelství ARCH, 2005, 244 s.

b) Judikatura

Nález Ústavního soudu sp.zn. I ÚS 35/94 ze dne 23.6.1994

Nález Ústavního soudu ze dne 26.4.2005, publikovaný ve sbírce zákonů pod č.240/2005

Rozsudek NSS čj. 2 Ao 1/2008-51 ze dne 28.3.2008

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31.10.2013 čj. 2 As 120/2011

Rozsudek NSS čj. 6 As 231/2015 ze dne 16.8.2016

Usnesení ÚS, sp. Zn. I. ÚS 1504/17 ze dne 21.6.2017

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16.5.2019 čj. 10 As 228/2018-23

c) Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR (kompetenční zákon)

zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (památkový zákon)

zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích (přestupkový zákon)

zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí
zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (vyvlastňovací zákon)
zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitost
zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Zákon č. 150/2002 Sb. soudní řád správní
Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, publikovaná ve Sbírce zákonů jako sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 159/1991
vyhláška Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., která je prováděcím předpisem k z. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

d) Internetové zdroje

Webová stránka Národního památkového ústavu. Národní památkový ústav [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: www.npu.cz

Webová stránka Ministerstva Kultury ČR. Ministerstvo kultury České republiky [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz>

Příručka vlastníka kulturní památky. Odbor památkové péče - [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://pamatky.praha.eu/public/49/69/b4/959165_149213_prirucka_vlastnika_kulturni_pamatky.pdf

Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Veřejný ochránce práv [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/vystupy/edice-standoviska/Pamatkova_pece.pdf

Příručka vlastníka kulturní památky. Dačice [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: https://www.dacice.cz/e_download.php?file=data/editor/142cs_7.pdf&original=1prirucka-vlastnika-kulturni-pamatky.pdf

Webová stránka města Chrudim [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z:
<https://www.chrudim.eu/jake-jsou-povinnosti-vlastnika-a-prava-vlastnika-v-peci-o-kulturni-pamatky/d-2036>